

31/05/2025 (M)

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	5	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	4
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 2nd Semester
(2055)

PROCESS OF EDUCATION-II (In all Mediums)

Paper-I C07-PED-II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt **ONE** question each from Units I, II, III & IV.

All questions carry equal marks. Unit-V is compulsory.

UNIT-I

1. Discuss the education based on the philosophy of Sankhya - Yoga. 14
2. Trace the change in vision of education from Realism to Existentialism. 14

UNIT-II

3. Discuss the aims of education according to Dr. Radhakrishnan. 14
4. Discuss the contribution of J. Krishnamurthy in the field of education. 14

UNIT-III

5. Discuss connections and interactions between the content and pedagogy in the process of education. Give illustrations to support your answer. 14

6. Explain relationship between education and politics with special reference to Secularism. Give illustrations to support your answer. 14

UNIT-IV

7. Socialization is learning that enables the learner to perform varied roles. Discuss the statement. 14
8. Discuss the impact of LPG (Liberalisation, Privatisation, Globalisation) on school education in India. 14

UNIT-V

9. Write short notes on : 3.5×4
- Concept of Vedanta.
 - Illich's concept of education.
 - Socialization
 - Role of peer in acculturation.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- यूनिट I, II, III और IV से प्रत्येक में से एक प्रश्न हल करें। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं। यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. सांख्य-योग के दर्शन पर आधारित शिक्षा पर चर्चा करें। 14
2. यथार्थवाद से अस्तित्ववाद तक शिक्षा के दृष्टिकोण में परिवर्तन के बारे में बताएं। 14

यूनिट-II

3. डॉ. राधाकृष्णन के अनुसार शिक्षा के उद्देश्यों पर चर्चा करें। 14
4. शिक्षा के क्षेत्र में जे. कृष्णमूर्ति के योगदान पर चर्चा करें। 14

यूनिट-III

5. शिक्षा की प्रक्रिया में सामग्री और शिक्षण के बीच संबंधों और अंतःक्रियाओं पर चर्चा करें। अपने उत्तर के समर्थन में उदाहरण दें। 14

6. धर्मनिरपेक्षता के विशेष संदर्भ में शिक्षा और राजनीति के बीच संबंधों की व्याख्या करें। अपने उत्तर के समर्थन में उदाहरण दें। 14

यूनिट-IV

7. समाजीकरण वह सीख है जो शिक्षार्थी को विभिन्न भूमिकाएँ निभाने में सक्षम बनाती है। कथन पर चर्चा करें। 14
8. भारत में स्कूली शिक्षा पर LPG (उदारीकरण, निजीकरण, वैश्वीकरण) के प्रभाव पर चर्चा करें। 14

यूनिट-V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखें : 3.5×4
- वेदांत की अवधारणा।
 - इलिच की शिक्षा की अवधारणा।
 - समाजीकरण।
 - संस्कृतिकरण में साथियों की भूमिका।

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- यूनिट I, II, III अਤੇ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਾਂਖਯ-ਯੋਗ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
2. ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਤੋਂ ਅਸਤਿਵਾਦ ਤੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਡਾ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
4. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਓ। 14
6. ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਓ। 14

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਥਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ LPG (ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- (a) ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
- (b) ਇਲਿਚ (Illich) ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
- (c) ਸਮਾਜੀਕਰਨ।
- (d) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ। 3.5×4